

VÝZNAM ZNAKŮ Z OBLASTI PROTIDROGOVÉ PREVENCE PRO SLUCHOVĚ POSTIŽENÉ

Jiří Langer

Katedra speciální pedagogiky PdF UP, Olomouc, ČR

Problematicke protidrogové prevence u dětí se právem věnuje značná pozornost. V poslední době se začínají objevovat obdobné snahy v komunitě sluchově postižených. Cílovou skupinou protidrogové prevence z hlediska věku jsou ve zdravé populaci především děti na druhém stupni základních škol. Stejně tak je tomu u neslyšících dětí, ke kterým se protidrogová prevence dostala sice poněkud později, než k jejich zdravým vrstevníkům, ale i sem si cestu nakonec našla.

Lidé s poruchou sluchu mají vzhledem k charakteru svého postižení výrazně narušenou komunikační schopnost, která jim brání v plnohodnotné komunikaci mezi lidmi a následně také v přístupu k informacím. I když jsou dnešní média televizí počínaje a denním tiskem konče plná nejrůznějších dokumentů a příspěvků upozorňujících na nebezpečí drog a návykových látek, k neslyšícím se většina informací nedostane. Jsou vesměs odkázáni jen na individuální informace od rodičů a pedagogů ve speciálních školách. Riziko vzniku závislosti na omamných látkách, či jiných sociálně patologických jevech není u lidí se sluchovým postižením o nic nižší, než u ostatní populace. Příčinou je poměrně značná „ovlivnitelnost“ sluchově postiženého jedince, který se snadněji ztotožní s jakýmkoli vzorem. Dostane-li se tedy sluchově postižené dítě v kritických letech do nevhodného prostředí, je riziko vzniku sociálně patologického jevu velmi vysoké. Že je toto riziko velice reálné potvrzuje fakt, že ve velkých městech (především v Praze) si drogy našly cestu i mezi sluchově postiženými.

Zmíněné „ovlivnitelnosti“ sluchově postižených ovšem můžeme paradoxně využít při protidrogové prevenci. Ta je ve speciálních školách pro sluchově postižené realizována pedagogickým pracovníkem, který absolvoval speciální kurs.

V posledních deseti letech došlo k obrodě a velkému rozvoji znakového jazyka, který se začal prosazovat i do vyučování ve školách pro sluchově postižené. Znakový jazyk neslyšících je jejich přirozeným jazykem a nabízí se jej tedy využít i při besedách s tematikou protidrogové prevence. Pomocí znaků odpovídajícím konkrétním termínům mohou děti porozumět dané problematice lépe a bude pro ně přístupnější, než pokud budou odkázány pouze na mluvenou řeč.

Protože je však oblast protidrogové prevence u sluchově postižených víceméně teprve v plenkách, mohou se vyskytnout problémy takového rázu, že znakový jazyk jednoduše nemá odpovídající slovní zásobu.

Z příručky *Modifikované národní osnovy pro vzdělávání metodiků primární prevence škol a školských zařízení pro sluchově postižené* (Olomouc 2001), jsem vypsál klíčové termíny a pokusil se k nim vyhledat odpovídající znaky. Spolupracoval jsem přitom s několika tlumočníky znakového jazyka a samotnými neslyšícími. Z 37 vybraných termínů se mi nepodařilo najít žádný znak u 6 z nich a bylo by tedy nutné při jejich interpretaci použít prstovou abecedu. Dva výrazy si vypomáhají prstovou abecedou a jsou doplněny znakem a zbylých 30 termínů má svůj vlastní znak (některé i více).

V rámci zefektivnění protidrogové prevence u sluchově postižených by bylo prospěšné doplnit zmíněné *Modifikované národní osnovy* obrazovým slovníčkem klíčových znaků.

Pozn.: Protože znakový jazyk neslyšících je vizuálně-motorickým komunikačním systémem, není možné popsat (pro laického čtenáře) průběh jednotlivých znaků ve srozumitelné formě. Během prezentace příspěvku byly jednotlivé znaky názorně předvedeny. Uvádím tedy jen seznam interpretovaných znaků.

Áčko, Alnagon	Hašiš – není znak
Abstinence	Kofeinismus
Abst'ák	Kokain
AIDS	Konopí
Alkohol	LSD
Alkoholismus	Lysohlávky
Ambulantní léčba	Marihuana
Braun	Marjánka
Crack	Narkoman
Cukr	Opium
Časná intervence	Patologické hráčství – není znak
Děčko, Dolsin	Pervitin
Delikvence – není znak	Sexuální zneužívání – není znak
Diferencovaná léčba	Šikanování
Droga	Tabák
Extáze – není znak	Téčko, Toluén
Fetovat	Ústavní léčba
Gambler – není znak	Závislost
Háčko, Heroin	

Literatura

Modifikované národní osnovy pro vzdělávání metodiků primární prevence škol a školských zařízení pro sluchově postižené. Olomouc, 2001.

Buberle, V., Gůra, T., Ptáček, V. *Český slovník znakového jazyka.* Praha: UNIE, 1999.

Gabrielová, D., Paur, J., Zeman, J. *Slovník znakové řeči.* Praha: Horizont, 1988.

Šebesta, F. *Slovník znakové řeči – CD-ROM, díl 1.* Praha: Essa, 1998.